

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 29.08.2023 nr 7-5/230847/2304378

Teise klassi üleviimine

Lugupeetud []

Teile teadaolevalt pöördus õiguskantsleri poole [], kelle hinnangul on kool rikkunud tema ja ta [lapse] õigusi, sest kool pole soostunud last viima tagasi tema endisesse klassi, kuigi laps pole uues klassis kohanenud.

Leian, et [] üleviimist väiksema õpilaste arvuga klassi saab käsitada tugimeetmena [põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse](#) (PGS) § 58 lõike 3 mõttes. Üleviimiseks oli olemas lapsevanema nõusolek, kuid PGS § 58 lõike 2 ja [lastekaitseaduse](#) § 21 lõigete 1 ja 2 kohaselt oleks tulnud ära kuulata ka [] ja talle üleviimist põhjendada. Sellest hoolimata pole alust öelda, et kooli otsus kohaldada seesugust tugimeedet oli ilmselgelt asjakohatu ja lapse huvidega vastuolus.

Lapse õppetöö uues klassis laabus, kuid tal tekkisid kohanemiskasvatusraskused. Sellest teada saades oleks koolil tulnud välja selgitada, miks [] ennast uues klassis hästi ei tundnud. Vastavalt sellele oleks saanud otsida sobivaid lahendusi.

Kuivõrd uus õppeaasta on algamas, palun Teil kaaluda kas [] klassis õppimine on jätkuvalt [] jaoks sobivaim ja tema parimates huvides olev tugimeede ning/või kas [] vajab muud abi ja tuge, et ta ennast koolis hästi tunneks. Enne otsustamist tuleb [] ja tema vanem(ad) ära kuulata ning arvestada nende arvamusega [] jaoks parima lahenduse leidmisel.

Tugimeetme rakendamine

1. Kool korraldas 2022/2023. õppeaastal [] klassid ümber nii, et ühes klassis hakkas õppima [] ja teises [] õpilast. [] õpilasega klassis õpivad lapsed, kes vajavad kooli sõnul õppetöös suuremat tähelepanu ja individuaalsemat lähenemist. Ka [] määrati sellesse klassi.

2. Klasside moodustamine (mitu paralleeli, kui suured) on üldiselt koolikorralduslik otsus, selle teeb kool ja õpilane siin tavaliselt kaasa rääkida ei saa. Nii võib kool ka õpingute keskel muuta klasside arvu, suurust ja õpilaste jagunemist klasside vahel. Seda tehakse mitmesugustel põhjustel, näiteks siis, kui koolil tuleb vastu võtta mõne suletava kooli õpilased, kooli ruumilahendus muutub või kui kooli leiab, et see on laste arengu huvides, kui nad vahetavad klasse, õppides nii kohanema uute kaasklassidega jne.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. [] üleviimise ajendiks olid tema käitumise eripärad ja kooli soov pakkuda talle paremat õpikeskkonda ning samal ajal anda teistele lastele võimalus õppida rahulikumas keskkonnas. Seega ei saa tema ühest klassist teise üleviimine olla pelgalt koolikorralduslik meede. Kuna kool peab jälgima õpilase arengut ja toimetulekut koolis, vajaduse korral kohandama õpet õpilase individuaalsete vajaduste ja võimete järgi (PGS § 37 lg 1) ning pakkuma tuge kas üldtoe või tõhustatud ja eritoe raames (PGS § 46), võib [] ühest klassist teise viimist näha pigem lapsele toe pakkumisena (PGS § 58).

4. Tugimeetme rakendamise eesmärk on last õppe- ja kasvatustöös abistada ja toetada. PGS § 58 lõikes 3 on esitatud lahtine loetelu võimalikest kooli rakendatavatest tugimeetmetest. Need on näiteks arenguvestluse läbiviimine, individuaalse õppekava rakendamine, tugispetsialisti teenuse osutamine ja käitumise tugikava koostamine. Kuna loetelu võimalikest tugimeetmetest on lahtine, saab kool valida ka seaduses nimetatud tugimeetme, nagu näiteks teise klassi üleviimise, kui see on lapse vajadustest lähtudes sobiv lahendus.

5. Seega leian, et [] ühest klassist teise viimine oli kooli rakendatud tugimeede.

Tugimeetme rakendamise tingimused ja kord

6. Sõltuvalt tugimeetmest on üks tugimeetme rakendamise tingimus lapsevanema nõusolek. Nõusolekut on vaja neis asjades, kus lapse arengu toetamisel on vanematel oluline roll (nt arenguvestlus PGS § 37 lg 6, pikapäevarühma vastuvõtmine § 38 lg 4).

7. Vanemal on õigus otsustada lapsega seotud asju, see on sätestatud [perekonnaseaduse](#) § 116 lõikes 2. Seega, kui tugimeedet ega selle rakendamise tingimusi ja korda pole seaduses sätestatud, saab kool sellist tugimeedet rakendada vaid kokkuleppel vanemaga. Järelikult saab kool ka teise klassi üleviimist kui PGS-is reguleerimata tugimeedet kasutada vaid lapsevanema nõusolekul.

8. Praegusel juhul leiab lapsevanem, et ta pole andnud nõusolekut [] üleviimiseks [] klassi. Tema selgitustest võib aga järeldada, et kuna kooli sõnul võis olla võimalik väiksemasse klassi üleviimist ka tagasi pöörata, siis oli vanem nõus üleviimist proovima. Seega saab öelda, et lapse üleviimiseks (tugimeetme proovimiseks) oli siiski lapsevanema nõusolek olemas, kuid kuna üleviimine ei ole vanema arvates mõjunud lapsele hästi, ei ole ta enam selle meetme rakendamisega nõus.

9. Tugimeetme rakendamise korral näeb PGS § 58 lõige 2 ette, et enne tugimeetme määramist kuulatakse ära õpilase selgitused ja põhjendatakse õpilasele tugimeetme valikut (vt ka [lastekaitseaduse](#) § 5 p 4 ja § 21 lg 2 p 2). Mõistagi ei tähenda õpilase ärakuulamine seda, et kool oleks pidanud igal juhul tegema muudatusi nii, nagu laps soovib. Samas on võimalik, et kui laps oleks ära kuulatud enne klasside muutmist, oleks kool juba ette teada saanud, kas meede on selliselt lapse parimates huvides: kool saanuks teada, millised probleemid lapsel võivad tekkida, ja hinnata, kas ja kuidas neid saaks lahendada. Seega oleks tulnud koolil [] klassimuudatuse kava üle rääkida ning ka last võimalikuks muutuseks ette valmistada. Ette valmistamine on [] puhul seda olulisem, et ka lastekaitse spetsialisti selgitustest ilmneb, et [] vajab muudatustega toimetulekuks aega ja pikemat ettevalmistust. Niisiis oleks võinud klasside ümber komplekteerimine olla pikemalt läbi mõeldud ja planeeritud, sest see on üks tegur, mis võib lapse käitumist koolis oluliselt mõjutada.

Teise klassi üleviimise põhjendatus

10. PGS § 58 lõike 1 järgi peab tugimeede olema põhjendatud, asjakohane ja proportsionaalne. Olemuselt on sellise hinnangu andmine pedagoogiline otsustus, mitte õiguslane otsus. Seega saab õiguskantsler hinnata üleviimise põhjendatust vaid piiratud ulatuses.

11. Selgitasite, et väiksemas klassis saab paremini rahuldada suurt tähelepanuvajadust ja õpetada paremini sotsiaalseid oskusi, sest väiksemas klassis on õpetajal võimalus pühendada talle vajalikku individuaalset tähelepanu ja aega.

Teie sõnul on klassis õppimisega tulnud hästi toime. Aineõpetajate hinnangute kohaselt ei olnud kohanemisega olulisi raskusi ja käitumine koolis oli samasugune, nagu see oli olnud eelnevatel aastatel. Kirjutasite, et lapsevanem oli mures, sest väidetavalt väljendas rahulolematust õhtuti kodus ning vanem on seda põhjendanud kohanemiskeskusega klassis. See väide ei ole Teie sõnul õpetajate poolt kinnitust leidnud.

12. Kuigi õpitulemused on head, on lapsevanema hinnangul teise klassi üleviimine mõjunud lapse üldseisundile halvasti. ei ole kohanenud klassis ja temas on toimunud suured muutused, klassi vahetamise tõttu on ka lapse tervise seisund halvenenud. Lapsevanem selgitas, et laps soovib õppida oma endises () klassis ning kuna seda ei võimaldata, on see põhjustanud lapse halva üldseisundi. Avaldaja näeb olukorra lahendusena seda, et laps määratakse uuesti õppima () klassi.

13. Valla lastekaitsetöötaja selgitas õiguskantsleri nõunikule muu hulgas, et pärast lapsevanemaga kohtumist vestles lastekaitse spetsialist ning selgus, et laps soovib tõesti õppida klassis, sest seal on tema sõbrad, keda klassis ei ole. Lastekaitse spetsialisti hinnangul vajab laps pikemaajalist sekkumist, et tema käitumine keerulistes olukordades muutuks tasakaalukamaks. Kool on proovinud leida sobivat lahendust õppetöö korraldamiseks. Seni on seda tehtud katse ja eksituse meetodil, mis oleks ka paraku vanema soovil lapse paigutamine klassi juurde, sest pole teada, kas sellega kaasnevad riski- ja kasutegurid lapse heaolu suurendaks või vähendaks. Lapse heaolu tagamisel on oluline koostöö mitme valdkonna spetsialistide vahel.

14. Eelnevat arvestades leian, et vähemalt algselt ei olnud üleviimine ilmselgelt põhjendamatu.

Koolil tuleb hinnata valitud meetme põhjendatust vastavalt vajadusele, kuid vähemalt kord õppeaastas (PGS § 46 lg 8). Vajadus meetme sobivust hinnata võib tekkida ka lapsevanemalt saadud info põhjal.

Kool oleks pidanud suhtuma tõsiselt lapsevanema väidetes, et ei ole klassis kohanenud, vaatamata sellele, et lapse hinded on head ja aineõpetajate hinnangute kohaselt ei ole kohanemisega olulisi raskusi.

Kui kool sai teada kohanemisprobleemidest, oleks ta pidanud uuesti hindama, kas otsus suunata õppima klassi on jätkuvalt lapse parimates huvides, ja lähtuma sellest kui esmatähtsast kaalutlusest (lastekaitse seaduse § 21 lg 1 ja lg 2) See tähendab, et teise klassi üleviimise kui tugimeetme mõju lapse heaolule tuleb hinnata laiemalt (nt sõprussuhted, koolirõõm, turvalisus), kui on edasijõudmine õppetöös. Mõistagi ei vastuta lapse heaolu eest üksnes kool, kuid ka kool peab oma tegevust korraldama nii, et võtab arvesse lapse heaolu kõige laiemas mõttes (ka

põhikooli riikliku õppekava § 6 lg 2 järgi tuleb koolis luua õppekeskkond, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist).

15. Teie, avaldaja ja lastekaitsetöötaja selgitustest nähtub, et 2023. aasta talvel ja kevadel pakuti lapsele võimalust, et ta õpiks oskusaineid koos [] klassiga. Samuti toimusid märtsis ja maikuus võrgustikukohtumised, et lapse õppekorraldust arutada.

Õiguskantslerile antud selgitustest võib järeldada, et lapsevanema hinnangul saaks lapse kohanemiskursusi lahendada üksnes sellega, et ta viiakse tagasi [] klassi, kuid kool selle variandiga ei nõustunud.

Õiguskantslerile edastatud teabe põhjal ei saa öelda, et kool oleks [] endal palunud põhjendada, kas ja miks ta nii väga tahab endisesse klassi tagasi minna. Pole selge, kas oskusainete õppimist koos [] klassiga pakuti selleks, et lapsevanema soovile vähemalt osaliselt vastu tulla või prooviti nii lahendada mõnd lapse enda välja toodud probleemi.

Teise klassi üleviimise kui tugimeetme jätkuva sobivuse hindamisel oleks mõistlik teha koostööd lastekaitsega. Tugi, mida pakub lapsele kool ja mida ta saab mujalt, peaks moodustama ühtse terviku ning lastekaitse täidab lapsele vajaliku toe ja abi tagamisel keskset ja koordineerivat rolli.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: [] Vallavalitsus
Rajaleidja [] büroo